

ричної місії: збереження класичних зразків вітчизняної традиції вищої освіти України.

Висновки. 1. Розуміння інтеграційних процесів у вищій освіті як механічного підпорядкування іншокультурних зразкам, імітаційного за своєю природою, не відповідає істинним перспективам розвитку країни та її народу.

2. Психологічним підґрунтям неадекватного розуміння інтеграційних процесів є невідрефлексоване запозичення сторонніх для нашої філософсько-культурної традиції концепцій прагматизму та екзистенціалізму.

3. Тисячолітня соціокультурна традиція вітчизняної школи академічної думки і педагогічні системи України повинні бути збережені у рівноправній співпраці з зарубіжними концепціями і педагогічними системами, а не підпорядковані іноземним культурам і зразкам.

Література

1. Андрущенко В.П. Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть (Спроба прогностичного аналізу) // Вища освіта України. – 2001. – №1, с. 3-16.

2. Бондаренко О.Ф. Суб'єктність як етичний вимір: у пошуках вітчизняної традиції / Людина. Суб'єкт. Вчинок. Філософсько-психологічні студії. За заг. ред. В.О. Татенка. – К. : Либідь, 2006. с. 52 – 69.

3. Максименко С.Д. Генеза здійснення особистості.: К. : Видавництво ТОВ «КММ», 2006. – 240 с.

УДК 378.048.4

В.К. Сидоренко, Д.Е. Кільдеров

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Резюме. Показано, що в умовах переходу від інформаційного суспільства до суспільства знань все більшого значення набуває формування системи неперервної освіти. Розкрито сутність освіти дорослих в структурі неперервної освіти. Визначено передумови розвитку і становлення андрагогіки як науки про освіту дорослих.

Ключові слова: інформаційне суспільство, суспільство знань, неперервна освіта, освіта дорослих, андрагогіка.

Резюме. Показано, что в условиях перехода от информационного общества к обществу знаний все большее значение приобретает формирование системы непрерывного образования. Раскрыта сущность образования взрослых в структуре непрерывного образования. Определены предпосылки развития и становления андрагогики как науки об образовании взрослых.

Ключевые слова: информационное общество, общество знаний, непрерывное образование, образование взрослых, андрагогика.

Summary. It is shown that in the transition from information society to knowledge society is becoming increasingly important form of continuing education. The essence of adult education in the structure of continuous education. Identified prerequisites for the development and establishment of andragogy as a science of adult education.

Key words: information society, knowledge society, lifelong learning, adult education, andragogy.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Освіта і наука є стратегічним резервом розвитку держави, суспільства, економіки та багатовимірним полем нашої інтеграції у світову спільноту. Це ставить перед державою завдання всебічної підтримки і вдосконалення існуючої системи освіти з науковим прогнозуванням її результатів із збереженням та розвитком національної духовної культури.

Науково-технічні досягнення ХХ століття призвели до нового етапу розвитку суспільства – інформаційного. Характерною особливістю сучасного нам періоду розвитку суспільства є процес формування в багатьох країнах світу відкритого інформаційного суспільства, в якому інформація стає найважливішим чинником розвитку економіки і підвищення рівня життя. Істотними характеристиками інформаційного суспільства є лавиноподібне зростання кількості електронних інформаційних ресурсів, вільне поширення інформації, вільний доступ до інформації. Сьогодні відбувається перехід від інформаційного суспільства до суспільства, заснованого на знанні, в якому виробництво, набуття, поширення і практичне вживання знань перетворюється на головну рушійну силу соціально-економічного розвитку [10].

Освіта, коли вона формувалася в ХХ століття (і в попередні століття), зазвичай пов'язувалася з передачею знань, умінь, навичок, досвіду, культури від одного покоління до подальших. Причому малося на увазі, що передача інформації в цьому випадку сприяє як збереженню, так і прогресу цивілізації. Але в другій половині ХХ століття і, особливо на рубежі другого і третього тисячоліть, стало зрозумілим, що далеко не вся інформація, яка передавалася з покоління в покоління, у тому числі й «освітнім каналом», сприяє виживанню і прогресу людства. Важливою частиною, ядром майбутнього інформаційного суспільства буде його освітня система [3].

Мета статті – показати, що в умовах переходу від інформаційного суспільства до суспільства знань все більшого значення набуває формування системи неперервної освіти, що в свою чергу викликає необхідність розкрити сутнісні характеристики освіти дорослих як визначального компонента цієї системи.

Виклад основного матеріалу. Особливість сучасної освіти полягає в тому, що вона здійснюється на тлі глобалізації загальносвітового цивілізаційного розвитку. Інформаційне суспільство, з одного боку, вимагає нових ідей, нових знань, з іншого – нових способів прискореного отримання, постійного оновлення знань, а головне, припускає формування в кожній людині нового мислення і засвоєння нею загальнозначущих моральних норм.

Одним з головних завдань сучасного етапу розвитку освіти в Україні є формування системи неперервної освіти. Важливою умовою для розбудови цієї системи є взаємодоповнюваність базової і післядипломної освіти. У наш час практично неможливо отримати у вищому навчальному закладі знання на все життя. Все більш актуальною стає освіта дорослих людей, яка в Європі отримала назву «навчання протягом усього життя». Зростає цікавість до неї і в нашій країні.

Доречно зазначити, що неперервна освіта не є виключно надбанням сучасної епохи. Неперервна освіта – культурна традиція, започаткована в епоху Просвітництва і яка спирається у своїх витоках на філософські уявлення Ф.Бекона, Дж. Локка і французьких просвітителів тієї доби, одним із символів якої стало висловлювання Ф.Бекона про те, що суверенітет людської особистості забезпечується знанням. Інститут станових привілеїв завдав суттєвого утиску нормами моралі нової буржуазії та ідеологією нового дворянства, котрі вбачали перш за все в університетській освіті «нові привілеї», котрі відкривали практично необмежені можливості для просування наверх по соціальних і посадових щаблях. ХХ століття підтвердило справедливість твердження Ф.Бекона про роль знання і освіти як вкрай важливого регулятора змін соціального статусу в суспільстві, а система неперервної освіти, що формується останні десятиріччя, не залишає світовій спільноті альтернативи.

У 70-х роках 20 століття у зв'язку з промисловою революцією, швидким зростанням природничо-наукового і технологічного знання у Великобританії та інших європейських країнах з'являється термін «knowledge society», «суспільство, засноване на знаннях» [15]. У вісімдесятих роках «продовжене навчання» (continuing education) стало вже реальністю, а до середини 90-х років минулого століття такою реальністю стає «навчання довжиною в життя» (lifelong learning).

Ідея необхідності «навчання протягом усього життя», трансформована в теорії неперервної освіти, сьогодні прийнята в усьому світі [4]. Європейський саміт, що пройшов в Лісабоні у березні 2000 р., став поворотним моментом у визначенні у визначенні освітньої політики Європейського Союзу [11]. Його висновки підтверджують, що Європа вже вступила в епоху знань з усіма культурними. Економічними й соціальними наслідками. Швидко змінюються моделі освіти, трудової діяльності й самого життя. За висновками Лісабонського саміту, успішні трансформації економіки й суспільства повинні супроводжуватися процесом неперервної освіти – навчання довжиною в життя.

Сучасні дослідники проблем неперервної освіти розглядають термін «неперервна освіта» у трьох значеннях [12]:

1) неперервна освіта як освіта упродовж всього трудового життя людини. У цьому значенні неперервна освіта розуміється як системно організований процес освіти людей протягом всього трудового життя, в основі якого лежить положення про те, що роботодавець повинен забезпечувати працівнику необхідні й достатні умови для розширення і поглиблення професійних знань та умінь кожного разу, коли виникає потреба у зміні умов його трудової діяльності. Завдяки цьому працівник продовжуватиме ефективно виконувати професійні функції, залишається конкурентноздатним на ринку праці і залишає за собою соціальні умови життя, адекватні рівню його професійного рейтингу;

2) неперервна освіта як освіта упродовж всього трудового життя людини – «освіта через все життя». У цьому значенні під неперервною освітою розуміють неперервний і цілеспрямований процес оволодіння людиною професійними (потрібними для конкретної роботи) та іншими знаннями й вміннями, котрі дозволяють їй залишатися творчо активною упродовж

всього життя. При цьому держава забезпечує умови професійного зростання, а суспільство – відповідно до своїх можливостей і інтересів особистості;

3) неперервна освіта як неперервний глобальний процес накопичення, збереження і примноження (збільшення) людьми знань упродовж всієї історії людства. Таке значення розглядає неперервну освіту як спосіб неперервного глобального (всезагального) передавання знань між поколіннями методом безпосереднього (а в наступному і опосередкованого) навчання, що забезпечувало людству в цілому, його окремим етносам, суспільству й державі накопичення, зберігання й примноження знань, необхідних і достатніх для виживання в природному і штучному середовищі, що швидко змінюється і розвивається. Значна частина цих змін відбувалася завдяки застосуванню накопичених знань.

Системоутворювальним чинником неперервної освіти виступає суспільна потреба в постійному розвитку кожної людини. Концепція неперервної освіти – це освіта протягом усього життя в умовах швидких змін як засіб адаптації. Перспективна система освіти повинна бути здатна не тільки озброювати знаннями, а й внаслідок постійного і швидкого оновлення знань в нашу епоху формувати потребу в неперервному самостійному оволодінні ними, уміннями й навичками самоосвіти, вона також передбачає самостійний і творчий підхід до знань протягом усього активного життя людини. Освіта повинна в результаті стати таким соціальним інститутом, який був би здатний надавати людині різноманітні набори освітніх послуг, що дозволяють вчитися неперервно, забезпечувати широким верствам населення можливість отримання післядипломної і додаткової освіти.

У «Меморандумі неперервної освіти» країн Європи, прийнятого в Лісабоні в 2000 році, сформульовано шість ключових принципів, на основі яких планується розвивати освіту дорослих у сучасних умовах [11]:

1. Нові базові знання і навички для всіх. Даний принцип має на меті гарантувати загальний доступ до освіти для того, щоб отримати компетенції, необхідні для життя в інформаційному суспільстві. Поряд з традиційними уміннями читати, рахувати і писати, сучасній людині потрібні соціальні навички, комп'ютерна грамотність, іноземні мови, технологічна культура і підприємницькі якості. Все це може бути доповнено такими компетенціями, як уміння вчитися протягом усього життя, уміння працювати з інформацією, критичне переосмислення засобів масової інформації.

2. Збільшення інвестицій в людські ресурси. Це необхідно для підняття самого важливого ресурсу – людського. Держава, яка не вкладає кошти в освіту, в навчання людей, не стимулює мотивацію до освіти протягом усього життя, ще не наблизилася до «епохи знань».

3. Інноваційні методики викладання та навчання. В інформаційному суспільстві змінюються уявлення про освіту і навчання, що стає «довжиною в життя». Тому стають затребуваними нові технології навчання: особистісно-орієнтовані, інформаційні тощо.

4. Нова система оцінки отриманої освіти. Метою створення такої системи стає зміна підходів до оцінки результатів не тільки формальної, але й неформальної освіти. Ця проблема набуває гостроти у зв'язку з активізацією

мобільності тих, хто навчається, в єдиному європейському освітньому просторі та необхідністю визнання дипломів, сертифікатів, інших документів про освіту, що підтверджують отриману кваліфікацію в системі формальної та неформальної освіти.

5. Розвиток наставництва і консультування. Йдеться про надання інформації щодо освітніх можливостей, які могли б надати спеціальні служби, що консультують в сферах освітнього, професійного та особистісного розвитку.

6. Наближення освіти до місця проживання. Це стає можливим завдяки створенню мережі навчальних і консультаційних пунктів із застосуванням інформаційних технологій. При цьому основне значення надається використанню дистанційного навчання.

Навчання протягом усього життя є істотним елементом Зони Європейської вищої освіти. У майбутній Європі, що будується як суспільство, засноване на знаннях, стратегія навчання протягом усього життя повинна стати обличчям до проблем конкурентоспроможності і використання нових технологій, поліпшення соціальної єдності, рівних можливостей і якості життя.

В даний час паралельно зі створенням європейської системи неперервної освіти відбувається загальноєвропейський процес інтеграції систем вищої освіти при збереженні особливостей кожної з них. Прийнята в 1999 році 29 європейськими країнами «Болонська декларація» спочатку поставила шість цілей в галузі вищої освіти європейських країн: 1) створення єдиної схеми отримання вищої освіти; 2) підвищення якості вищої освіти; 3) запровадження єдиної системи обліку трудомісткості навчальної роботи; 4) розширення мобільності; 5) забезпечення працевлаштування випускників; 6) забезпечення привабливості європейської системи освіти.

Під час Берлінської зустрічі учасників Болонського процесу в 2003 році до нього підключилися ще чотири країни, в тому числі й Україна [8]. На ній конкретизувалися попередні завдання і були додані нові, реалізація яких намічалася у найближчі роки: 7) навчання протягом усього життя; 8) європеїзація навчання; 9) участь студентів в управлінні освітою; 10) визнання кваліфікацій.

Таким чином, на єдиному загальноєвропейському освітньому просторі простежується чіткий взаємозв'язок і взаємозалежність цілей вищої школи і післядипломної неперервної освіти, спрямованої на перехід вищої освіти до парадигми «вища освіта протягом усього життя» з цілями і завданнями нинішнього етапу модернізації освіти в Україні [3].

Очевидною при цьому стає роль вищих навчальних закладів, особливо університетів у створенні системи неперервної освіти, як у всьому світі, так і в нашій країні. Вищі навчальні заклади стають центральною, системотвірною, сполучною ланкою у всьому ланцюжку неперервної освіти в нашій країні. Розширення сфери діяльності сучасних вищих навчальних закладів вимагають конкретних інституційних перетворень і подальшого розвитку на їх основі навчально-науково-інноваційних комплексів.

Можна припустити, що ці перетворення будуть проводитися в трьох напрямках:

1. Створення та розвиток технологічних і наукових парків, інноваційно-технологічних центрів, інноваційно-промислових комплексів, асоційовано об'єднаних з вищим навчальним закладом, або включених до його структури.

2. Участь вищих навчальних закладів у наукових проектах, що забезпечують розвиток високотехнологічних галузей реального сектора економіки.

3. Визначення дослідницьких університетів з покладанням на них завдань з реалізації випереджальної підготовки кадрів для забезпечення пріоритетних напрямів розвитку вітчизняної освіти, науки, техніки та виробництва наукоємної продукції на основі інтеграції освітнього процесу з фундаментальними і прикладними науковими дослідженнями.

Для реалізації таких стратегічних завдань постає потреба у розробці державних освітніх стандартів вищої професійної освіти третього покоління, сформульованих на основі компетентнісного підходу та системи залікових одиниць, побудова та реалізація програм вищої професійної освіти на модульній основі [13].

Вирішення поставлених завдань у розвитку системи неперервної освіти залежить, насамперед, від інноваційних процесів у сфері інтеграції наукової, освітньої та практичної діяльності. Відсутність цих зв'язків призводить до того, що зміст освіти та освітні технології стають все менш адекватними сучасним вимогам і завданням забезпечення конкурентоспроможності освіти на ринку освітніх послуг. Найбільш успішними в плані забезпечення інноваційного характеру освітньої діяльності стають такі вищі навчальні заклади, в яких одночасно реалізуються такі процеси:

- проведення досліджень фундаментального і прикладного характеру;
- розробка проектів, пов'язаних з розвитком новітніх технологій, підприємств, галузей економіки;
- розробка освітніх технологій, що забезпечують інтеграцію проектних і дослідницьких завдань у навчальний процес.

Пріоритетними завданнями забезпечення інноваційного характеру розвитку освіти стають створення та підтримка освітніх програм, що включають в себе зазначені вище характеристики. На всіх рівнях освіти її інноваційний характер повинен забезпечуватися впровадженням нових освітніх технологій, інтерактивних форм навчання, широким використанням проектних методів, тренажерів, які дозволяють імітувати реальні ситуації, сучасних навчальних програмних засобів.

Разом з тим існуюча система перепідготовки та підвищення кваліфікації працюючого населення відстає від реальних потреб, не дозволяє здійснювати модернізацію та формування кадрового корпусу, здатного забезпечити високоєфективне функціонування різних галузей економіки. Викладачі вищих навчальних закладів, що залучаються до процесів підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів, не мають спеціальної андрагогічної підготовки. У зв'язку з цим вкрай актуальною стає проблема формування андрагогічної компетентності як викладачів вищих навчальних закладів, так і викладачів, що працюють у сфері неформальної освіти. Важливим завданням також стає поширення позитивного досвіду освітньої діяльності, що виникає в нових умовах .

Сама андрагогіка як галузь дослідження ще перебуває в стадії становлення. Зародження андрагогіки як самостійної науки відбулося в 1950-1970 роках минулого століття. «Батьком» андрагогіки по праву вважається американський вчений-педагог М. Ноулз. У своїх книгах він говорить про андрагогіку як «нагальну технологію навчання дорослих», як «мистецтво і науку допомоги дорослим в навчанні». Інші зарубіжні вчені (П. Джарвіс, Ф. Пьогтелер, Р. Сміт, Л. Турос) розглядають андрагогіку як альтернативу педагогіці, як підхід до навчання, де провідним суб'єктом навчання є сама людина, що навчається. Слід зазначити, що поняття «педагогіка» як «мистецтво і наука навчання дітей» використовується в США як синонім поняття «викладання». Це процес навчання, при якому головним суб'єктом є вчитель. Як зазначають українські вчені, для вітчизняного менталітету на сучасному етапі педагогіка розглядається в більш широкому контексті: як наука про закони і закономірності виховання, освіти, навчання, соціалізації і творчого розвитку особистості. У даному визначенні не виділяються вікові рамки самої особистості, вивченням якої займається педагогіка. Хоча, заради справедливості, необхідно відзначити, що сучасна педагогіка, яка традиційно розуміється як наука про виховання, завжди більше приділяла уваги дослідженню проблем дитячого та шкільного віку [1].

Подібні різночитання в культурно-історичному та аксіологічному плані у визначенні суті даного поняття зумовили і неоднозначність підходу до розуміння андрагогіки у сучасній освіті [9]. Одні педагоги характеризують андрагогіку як нову науку про освіту, педагогіку дорослих. Інші – як напрям, розділ педагогіки, який займається дослідженням проблем освіти, самоосвіти й виховання дорослих. Треті – як підрозділ одного з розділів педагогіки – дидактики (теорії навчання), завданням якого є визначення змісту, організаційних форм, методів і засобів навчання дорослих. І, нарешті, існує точка зору, згідно якої андрагогіка носить міждисциплінарний характер, предметом якої є теорія і методика навчання дорослих людей в контексті неперервної освіти.

Метою даної статті не є дослідження етимології, теорії та історії феномена «Андрагогіка», але цілком очевидним є її зв'язок педагогікою, педагогічною освітою. Як відомо, в основі оновлення стратегії розвитку системи вищої педагогічної освіти в Україні лежить теорія особистісно-орієнтованого навчання, методологічна основа якої ґрунтується на сучасних концепціях особистісно-орієнтованої освіти [14, 16]. Всі вони передбачають спрямованість педагогіки на особистість – особистість дитини і особистість дорослого. Педагогіка сьогодні – це осмислення, дослідження і прогнозування процесів становлення особистості і вчителя, і учня під впливом різноманітних факторів, для подальшого ненасильницького управління цими процесами. Тому й андрагогіка повинна бути, перш за все, звернена до змісту культурних цінностей освіти і, насамперед до особистості дорослої людини. З цієї точки зору найбільш перспективними проблемами для досліджень в галузі андрагогіки є вивчення та моделювання напрямів, форм і функцій освітньої діяльності дорослої людини на рівні базової та додаткової освіти, самоосвіти, освітнього дозвілля, просвітницької діяльності, духовного розвитку [2].

Розвиток андрагогічного знання здійснюється за трьома напрямками [7]: 1) як навчального предмета; 1) як галузі дослідження; 3) як сфери соціальної практики.

Як відомо, роль освіти виявляється у двох функціях: професійній і особистісній. Відповідно, у змісті педагогічної освіти виділяється два блоки: загальнокультурний і загальнонауковий та професійно-освітній. Зміст андрагогіки як навчального предмета має бути представлений, з одного боку, професійним знанням, що формує культуру інформаційно-освітньої взаємодії з дорослими людьми (колегами, клієнтами, особами, що навчаються), а з іншого – особистісним знанням, що забезпечує інформаційну та методичну підтримку професійного, культурного, духовного розвитку протягом усього життя [5]. Для вирішення цього потрібна цілісна система підготовки фахівців-андрагогів: викладачів, консультантів, управлінців, менеджерів. Вона повинна враховувати можливі функціонально-посадові обов'язки фахівця-андрагога [6]:

1. Організація і реалізація процесу навчання дорослих людей на будь-яких рівнях і в будь-яких сферах безперервної освіти (*викладач-андрагог*).

2. Надання допомоги в науково-обґрунтованій організації та реалізації навчального процесу, оцінюванні якості навчального процесу, якості знань, атестації андрагогічних кадрів і навчальних закладів для дорослих (*інспектор, методист, експерт, тьютор*).

3. Проведення науково-дослідної роботи з проблем освіти дорослих (*науковець*).

4. Консультаційна, соціально-реабілітаційна робота з дорослими з питань виробничого, навчального, соціального життя (*консультант, соціальний працівник, працівник соціально-орієнтаційної служби у сфері освітніх послуг*).

5. Організаційно-управлінська діяльність у навчальних закладах, на підприємствах, в організаціях та установах виробничої і соціальної сфер (*працівник управлінського апарату*).

Однак поява професії андрагога в освітній системі України не відбулася. Разом з тим, потреба у підготовці фахівців-андрагогів актуальна.

Соціально-економічні та політичні перетворення в українському суспільстві вимагають оволодіння суб'єктною позицією, культурою самовизначення, сучасними критеріями і способами діяльності. У вирішенні цього найважливішого завдання провідна роль належить викладачам освітніх установ, які безпосередньо впливають на характер мислення і ціннісні орієнтації. У зв'язку з цим підвищується значимість інноваційних форм педагогічної взаємодії і сучасних освітніх технологій у діяльності викладачів. Серед методів організації сучасної андрагогічної освітньої практики дослідники виділяють як продуктивні:

- імітаційне моделювання, яке дозволяє створювати в процесі групового навчання ситуації, що відображають реальну проблематику дорослої людини і сприяють її вирішенню;

- проектування як цілеспрямовану прогностичну зміну дійсності в ході освітнього процесу;

- різні види рефлексії, що дозволяють осмислювати, оцінювати, коригувати наявний професійно-особистісний досвід;

- програмування та алгоритмізацію, що сприяють повному засвоєнню необхідної інформації;

- технологія контекстного навчання, в основі якої лежить послідовна декомпозиція змісту професійної діяльності у вигляді системи професійних завдань і проблем.

Висновки. У нових економічних умовах вищі навчальні заклади мають стати основною ланкою у створенні системи освіти дорослих як складової частини неперервної освіти. Для цього необхідна наявність спільноти, що потребує навчання, спеціально підготовлених кадрів, базування навчання на теорії навчання дорослих, науково-методичний супровід навчання людей «третього віку», інвалідів тощо, застосування інформаційних технологій.

Доречно відзначити, що нинішній період реформування української освіти, не в останню чергу пов'язаний з планами загальноєвропейського співтовариства, обов'язково має враховувати історичні процеси, що відбувалися і відбуваються у вітчизняній освіті, думку широких верств населення і, в першу чергу, педагогічної громадськості, вітчизняних педагогів. Без урахування цих особливостей, того найкращого, що вже є у вітчизняній освіті, неможливий подальший її розвиток.

Література

1. Бондаревская Е.В., Кульневич С.В. Педагогика. Ростов-на-Дону: Т.Ц. «Учитель», 1999. – 468 с.
2. Вербицкий А.А. Психолого-педагогические основы образования взрослых: контекстный подход // Новые Знания. – 2001. – №1-2. – С. 31-42.
3. Вища освіта і Болонський процес / Дмитриченко М.Ф., Хорошун Б.І., Язвінська О.М., Данчук В.Д. – К.: Знання України, 2006 – 440 с.
4. Высшее образование в XXI веке: Подходы и практические меры: Всемирная конференция по высшему образованию (Париж, 5-9 октября 1998г.). – Париж, 1998. – 136 с.
5. Громкова М.Т. Андрагогика: Теория и практика образования взрослых. М.: Перспективы, 2005. – 303 с.
6. Змеев С.И. Андрагог – новая старая профессия // Мир образования. – 1996. – № 5. – С. 42-49.
7. Змеев С.И. Основы андрагогики. – М.: Наука, 1999. – 492с.
8. Интернет-сайт <http://www.Bologna-Berlin> 2003. PDF/bologna declaration.
9. Колесникова И.А., Марон А.Е., Тонконогая Е.П. и др. Основы андрагогики. – М., 2003. – 398 с.
10. Кушерець В.І. Знання як стратегічний ресурс суспільних трансформацій. – К.: Знання України, 2002 – 248 с.
11. «Меморандум неперервного образования Европейского Союза» www.znanie.org/dokuments/memorandum.html.
12. Непрерывное образование: Краткий словарь / Составитель Н.А. Лобанов. – СПб: Издательский дом «Петрополис», 2004. – 76 с.
13. Образовательный стандарт высшей школы: сегодня и вчера / Под общей редакцией В.И. Байденко Н.А. Селезневой. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2001. – 278 с.
14. Освітні технології / О.М.Пєхота. А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін.: За заг. Ред.. О.М.Пєхоти. К.: А.С.К., 2002. – 255 с.

15. Реформы образования: Аналитический обзор / Под ред. В.М.Филиппова. – М.: Центр сравнительной образовательной политики, 2003. – 303 с.

16. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.

УДК 37.012:372.854

О.Г. Ярошенко, Т.М. Деркач

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ТИПАМИ ІНТЕЛЕКТУ СТУДЕНТІВ ТА ЇХ УСПІШНІСТЮ У ВИВЧЕННІ БАЗОВИХ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Резюме. Описано результати експерименту, проведеного на базі хімічного факультету Дніпропетровського національного університету ім. Олесея Гончара. Доведено існування кореляції між характеристиками типів інтелекту студентів та їх успішністю в засвоєнні чотирьох базових хімічних дисциплін. З'ясовано, що найбільший вплив на академічні результати з усіх дисциплін мають логіко-математичний, візуальний та внутрішньо-особистісний інтелект.

Ключові слова: психолого-педагогічні чинники успішного навчання, викладання хімічних дисциплін у ВНЗ, тип інтелекту.

Резюме. Описаны результаты эксперимента, проведенного на базе химического факультета Днепропетровского национального университета им. Олесея Гончара. Доказано существование корреляций между характеристиками типов интеллекта студентов и их успешностью в изучении четырех базовых химических дисциплин. Установлено, что наибольшее влияние на академические результаты по всем дисциплинам оказывают логико-математический, визуальный и внутренне-личностный интеллект.

Ключевые слова: психолого-педагогические факторы успешного обучения, преподавание химических дисциплин у ВУЗах, тип интеллекта.

Summary. The results of experiments on the basis of Faculty of Chemistry of Oles Gonchar Dnipropetrovsk National University have been described. The correlations between characteristics of students' intelligence types and their success in study of four basis chemical disciplines have been experimentally proven to exist. Logical-mathematical, visual and intrapersonal intelligence types have the strongest effect on the academic results in all disciplines.

Key words: psychological and pedagogical factors of successful learning, teaching of chemical disciplines, intelligences

Постановка проблеми, аналіз досліджень та публікацій. Педагогічна наука і практика невіддільні від життя та постійно відчувають на собі вплив досягнень науки і техніки. І все ж інформатизація у галузі вищої освіти поки що відстає від можливостей інформаційних технологій (ІТ). Навіть за умов вирішення проблем організаційного, методичного, технічного або кадрового характеру відомо багато прикладів, коли начебто успішне впровадження ІТ не підкріплюється відповідним поліпшенням засвоєння знань [1, 2].

Вища освіта України
Теоретичний та науково-методичний

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ: МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ, ТЕХНОЛОГІЇ

ТОМ I

Київ 2011

Інститут вищої освіти НАПН України

Свідоцтво
про державну
реєстрацію
серія КВ № 5049
від 11 квітня 2001 р.

ВИЩА
ОСВІТА
УКРАЇНИ

Засновано
в 2001 році

Передплатний
індекс 23823

Теоретичний та науково-методичний часопис
3' 2011

Засновники:

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
ВИДАВНИЦТВО "ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА"

Головний редактор

Віктор Андрущенко – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, голова наглядової ради Інституту вищої освіти Напн України, ректор НПУ імені М. П. Драгоманова

Редакційна колегія:

Віль Бакіров – доктор соціологічних наук, професор, ректор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Микола Євтух – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, академік-секретар відділення педагогіки та психології вищої школи НАПН України

Михайло Згуровський – доктор технічних наук, професор, академік НАН України, ректор Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»

Іван Зязюн – доктор філософських наук, академік НАПН України, директор Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України

Василь Кремень – доктор філософських наук, професор, академік НАН України, президент Національної Академії педагогічних наук України

Володимир Луговий – доктор педагогічних наук, професор, академік, віце-президент НАПН України, директор Інституту вищої освіти НАПН України (перший заступник головного редактора)

Микола Михальченко – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу Інституту вищої освіти НАПН України, президент Української академії політичних наук

Олекса Онищенко – доктор філософських наук, професор, академік НАН України, академік-секретар НАН України, директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Ганна Онкович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу Інституту вищої освіти НАПН України (заступник головного редактора)

Тематичний випуск

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ: МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ, ТЕХНОЛОГІЇ

Том I

Тематичні рубрики

- ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ: РЕФЛЕКСІЇ СЬОГОДЕННЯ
- ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ – ДУХОВНА ПАРАДИГМА
МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ
- НАЦІОНАЛЬНА САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ
- ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ ЯК НАУКА,
ПРАКТИКА, НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
- АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АКСІОПЕДАГОГІКИ
У МЕЖАХ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ